

מילתא דבדיחותא

רבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ודחי רבנן... (שבת ל:)

בפנים הרבה נראה להם הקב"ה... בפנים שוחקות לאגדה... (פסיקתא דרב כהנא י"ב אות כ"ה)

שנה א' גליון ט"ו, פרשת פינחס, תשע"ה לפ"ק

ומספרים שהיה פעם אחת אסיפת רבנים על עניני העומדים על הפרק, במדינת אונגהרין, וכל הרבנים השתתפו בזמנו המדויק, כדרך רבני האשכנזים, אבל הרב רבי צבי הירש שפירא אצ"ד מונקאטש צעל דרבי תשובה ז"ל הגיע במאוחר מאוד, כדרך החסידים שחמיד מאחרים הזמן והשעה, מריבוי הכנותיהם, ונענה הגאון רבי עמרם צוהם אצ"ד חוסט ואופאלון צעל שו"ת בית שערים ז"ל צדך נחות, שצוה נתיישב לו מה שאומרים בסליחות, קל מלך יושב על כסא רחמים מתנהג בחסידות. דאס השי"ת הוא מלך יושב על כסא רחמים, אס כן מדוע עדיין אינו שולח משיח צדקינו לגאלינו לפדות נפשינו, על זה צא המירק, מתנהג צ'חסידות, שהקצ"ה כביכול מתנהג כדרך החסידים, ויכול לאחר ליישן ולדחוק את השעה...

ועל דרך זה ידוע שאמר רבי צבי אלימלך שפירא אצ"ד דינוב צעל בני יששכר ז"ל (הוצא בספר דעת זקנים לרבי אברהם איטינגא, המכונה עטטינגער, מעיר דוקלא, פרק משכיל אל דל אות ז') על דרך הנחות, על קושיית הקדמונים מדוע לא תקנו חז"ל צרכה על הצדקה כמו על כל מצות עשה, כי חששו חכמינו ז"ל, כי אס יתקנו צרכה, הלא יטול ידיו לצדק, ואפשר יטרכך עוד לנקות את גופו להצרכה, והחסיד ילך מקודם למקוה, צין כך, נפש העני צרעב מתמוגג, לכך לא תקנו צרכה, רק ליתן צדקה חסיד, צלא צרכה, ודפח"ת.

ובדבר האמור יצוה הדק היטב סמיכת המקראות מה שמן כאן הוזה"ק צטוב טעם, כי פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי, שקנא קנאת ה' לצאות צהרגו את זמרי צן סלוא, וצודאי היה צריך לעשות מעשי הקנאות צוריות יתירה, צדקרו צחרצ, את נשיא צית אצ לשמעוני, דאס לא כן, היה יכולים להרגו, כמצואר צסנהדרין (פ"צ ע"א) דאלמלי נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג, שהרי רודף הוא, וניתן להצילו צנפשו. וצודאי היה פינחס חסידא ופרישא צמדריגה נעלה המוצחרת, ומורא עלה על נפשו פן יקדים זמרי להרגו אותו מקודם, על כן התפלל פינחס שמורה נפשי כי 'חסיד' אני, דהנה אלהי והכי, שאעשה מעשי המצוה עם כל ההכנות הראויין לזה, כדוגמת החסידים, לא יארע לי שום

פרשת פינחס. הרב הגאון החסיד רבי פינחס [הלי איש הורוויץ אצ"ד פראנקפורטן צעל הפלא"ה ז"ל צהיומו צדך, אצו הצדיק דרכו ומנהגו צרחצת ידיס, צית מלוגו היה מדור נאה, צנוי לתלפיות, אשר לא תחסר כל צה, עם עצדים הסרים למשמעותו, ונהג על דרך הפיזור, היפך ממנהגו צציתו, וישאלוהו אחד ממידעיו, הלא צעירכס וצמקומכס, תהלוכותיכס והולאות ציתכס, הוא צקימוץ ושפלות, ומדוע צדך תהלוכותיכס צרחצה?

ויען הגאון הנ"ל, צעת שפנחס הוא צמקומו, הוא צשפלות, והוא יושב צין המצרים, (כי פרשת פנחס קורין צין המצרים), אולס צעת שפנחס איננו צמקומו (כי קורין צפרשת פנחס צימים טובים וצרגלים), אזי מעטרים אותו צכל מיני פאר, ועושים משתה ושמתה ויוס טוב.

שמן הטוב, סיפורים אות ע"מ, רבי אברהם חיים שמחה בונם מיכלאזאן אב"ד פלונסק

* * *

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי וגו' (כ"ה י"א). איתא צוהר הקדוש, רבי יהודה פתח, (מהלס פ"ו צ') שמורה נפשי כי חסיד אני וגו', עיי"ש. וצריך להצין אציה שייכות יש לפסוק זה עם פינחס צן אלעזר.

ויש לדרוש סמוכין ולקשר סמיכות המקראות אהדדי צדך נחות, דהנה ידוע דרכי החסידים אשר טרס כל דבר ודבר, ולפני כל מצוה שעושים ומקיימים, עושים הכנה דרצה כדצעי לפני כן, ואין דרכס להיות מהוריצין ציותר, רק להכל יש להס די פנאי וזמן, וההכנה למצוה גדולה אללס יותר מהמצוה גופא, עד שצובלין צמקוה, ועד שצובשים הגארטעל, אומרים הלסס יחוד צמחינות וצישוצ הדעת, וכדומה וכיוצא צזה, יש להס הרצה זמן.

ובצו שהמלינו קדמאי צמה ששנו חכמים צלשון המשנה (צרכות פרק אין עומדין) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת וכו'. הכוונה צדך צדיחותא, החסידים, דרכי החסידים, היו שוהין, אס אמרו שו"ן [אני עושה את זה 'עכשיו'], שעה אחת, ידעו שזה עוד יקח שעה ארוכה לכל הפחות...

מכשול, שלא אצוא לידי תקלה ופגע רע, ויזילנו השי"ת מכל עקתין ומרעין ציטין, ושאוכל להפיק זממי הטוב מכם אל הפועל לקיים המצוה בשלימותה ובחיקונה, עם כל ההכנות והכוונות כדצעי למיהוי, כדרכי החסידים, והבן על דרך הלצה.

המאסף והמלקט, עורך 'מילתא דבריהותא'

* * *

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא בליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לך את בריתי שלום (כ"ה י"א-י"ז). וכבר הקשו מדוע יחסו עד אהרן, וגם מה המדה שינתן לו על זה צרית שלום. ונעים לי להציג דבר נחמד מה ששמעתי מאת הרה"צ מרן מרדכי יוסף אלעזר ליינער ז"ל מראדזין [נעל מפארת יוסף] שס חכם אחד שצייר בזה דרך נחות, דהנה השלום הוא דבר גדול וטוב מאוד, אבל לא בכל האנשים וכל הזמנים, כי יש בני אדם אשר אינם משתמשים בכל היקר הזה לתכליתו, רק גם להיפך, לדוגמא אנו רואים בכמה קהלות, שאוכלים משחיטת השו"צ שנתכרר שוהג מנהגי קלות, ונדבקה בו דעות כוזבות, אשר עפ"י הדין אסור לאכול משחיטתו, וכשואלין לאנשי העיר למה אתם מחשים, אז עונים ואומרים שאינם רוצים להפריע את השלום, יען הני צרינו שצריך מחזיקים צידו, ואינם רוצים לגרום מחלוקת בעיר, או לפעמים אנו רואים צאצא כשר שדר עם אשה העוברת על דת משה ויהודית לילך פרועי ראש וכו', וכשואלים אותו מדוע אינו נוחס נגד זה, מלתו על פיו שאינו רוצה לגרום מחלוקת בצית, ולהפריע בעד שלום ביתו, ועובדות הנ"ל הם חזיון נפרץ בזמנינו, ועוד יש הרבה עניינים אשר השלום הוא לפוקה לנו לנטות על ידו מדרך האמת, חזיון מזה שיש מקומות ואנשים, שמצוה בזה לנטות מן השלום, ולעשות מחלוקת לשם שמים, והשלום הוא צאמת מתנה יקרה, אבל אין רשאי למסורו כי אם לאדם היודע להשתמש בו, במקומו וזמנו הראוי, אכן מי שמשמש בו שלא במקומו ושלא בזמנו, פיגול הוא לא ירצה להקצ"ה.

והחזיון נפלא אנו רואין בפינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שהיה האוהב שלום ורודף שלום האמיתי, וצטח גם פינחס נכדו, אחו צמדתו מדת השלום, ולבסוף ציוס צהיר, אותו האיש השלום לוקח רומח צידו, ודוקר שני נפשות יחד במקום שיש בו כדי להמית, האם זאת נאה ויפה לאוהב שלום כפינחס? אמנם פינחס הצין שלא בכל זמן, השלום הוא מדה יקרה, ולפי תנאי המקום והזמן, אז, שהיו צריכין לקנא קנאת השי"ת נצאות, אין צריכין לותר כלל למען השלום, רק אפילו ליקח רומח צידו לקנא קנאת ה', ואם כן לאדם כפינחס יכול היה הקצ"ה ליתן המתנה היקרה של 'השלום', בצטחון חזק שלא יטה על ידו מדרך האמת, וישמש בו רק במקום וזמן הראוי וישר צעיני אלקים ואדם.

וזהו ביאור הכתוב, **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן**, שצטח אחו צמדת זקנו, אוהב שלום, ואעפ"כ במקום הנוגע לכבוד שמים ועם ישראל, לא עמד כנגדו השלום, ורק

בקנאו את קנאתי בתוך בני ישראל וכו', ואם כן לאדם כזה, היודע להשתמש 'שלום' במקומו וזמנו הראוי, יכולים למסור הכלי העדינה של השלום, לכן אמור הנני נותן לך את בריתי שלום, והוא פירש נחמד.

אמרי פי, דרוש התשיעי- הצדק האמת והשלום, רבי יצחק פראשניץ אב"ד גלאוונא ורודא-פאביאניץ במדינת פולין

* * *

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' לכן אמור הנני נותן לך את בריתי שלום (כ"ה י"א-י"ז). ויש להבין מאי טעמא היה הצורך לתת עתה לפינחס צרית שלום. ואמרתי צדך נחות, כי אפשר שלפנחס היה כעת שונאים משני הצדדים, היינו, המתצוללים היה צודאי שונאים גמורים לפנחס, ואפשר שגם היראים היה מקנאים לפנחס, כי צודאי אס כי צעיני כל הרואים היה מעשה זמרי רע, עכ"ל לא נמצא בהם אחד שיקנא קנאת ה' נצאות, ורק פנחס קפץ וקנא קנאת ה', ונתעלה על ידי זה, אס כן צודאי היה הרבה שיתקנאו בו. וידוע שקנאה מציא לידי שנאה. על כן היה ההכרח לתת לו ברית שלום.

חושב מחשבות, פנחס, רבי מאיר יהושע קראפמאן אב"ד דארפאט ואח"כ אב"ד יוריעוו

* * *

פינחס בן אלעזר וגו' לכן אמור הנני נותן לך את בריתי שלום (כ"ה י"א-י"ז). הנה איתא צמסכת סנהדרין (פ"ג ע"א) על הלכה זו דהבעל ארמית קנאין פוגעין בו, שזהו הלכה ואין מורין כן. וצריכין להבין ממה נפשך אס ההלכה היא כן, למה אין מורין כן. ויש לומר צדך נחות, עפ"י מה שמצינו (גיטין נ"ו ע"א) אלא מעשה דקמנא וצר קמנא, דאמר רבי יוחנן ענותנותו של רבי זכריה הצריכה את ציתו ושרפה את היכלו והגליטנו מארצנו. הרי מזה, דעניות צמקום שאינו נצרך מוץ הרבה, רק צריכין להתקוטט עם העוצרי עצירה, ועי"ז יש קיוס להחורה ולהכלל ישראל.

ולכן יש לומר דאלמלי היו הולכין כאן לצית דין לשאל שאלה זו, והיו כל אחד נוטל לעצמו צורר להפך צוכות, היה אפשר ליצמח מזה קלקול גדול, דאולי ימנא צורר אחד שמרוב ענותנותו יהפך צוכותו של זמרי שלא יהרגו אותו, ועי"ז היה מתחזק ידי העזי פנים שצדור, ולכן צאופן כזה אין שום ענה אחרת רק לקיים מה שאמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין ח' ע"א) טול מקל והך על קדקדס, ולכן קס פנחס ולקח רמח צידו והרג את זמרי, ואף שהיה נשיא שצט מישראל, לא השגיח על זה, ולא חת מפני אש, צמקום שנוגע לכבוד שמים, ועל זה אמר השי"ת **הנני נותן לך את בריתי שלום**, שלא תחשצו דדרך זה להתקוטט עם העוצרי עצירה גוורס מחלוקת בישראל, רק אצריבה, זהו השלום האמיתי, להתקוטט עם הרשעים, שלא יוכלו לפרוץ צחומת החורה הקדושה, והיתה לו ולזרעו אחריו, דבכל הדורות העמידים ידעו, שצריכין להתנהג צדרך זה, ולא לעשות שלום עם העוצרי עצירה.

בנין חיים, פנחס, רבי חיים מייזליש אב"ד סארוואש

* * *

לָבֵן אֲמֹר הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹמֶה (כ"ה י"ז). וי"ו ד'שְׁלֹמֶה קְטִיעָא הוּא. כי התנא באבות רמז לנ, הוי מתלמידיו של אהרן אהב שלום ורודף שלום אהב את הצריות ומקרבן לתורה. כפילת הלשון של אהב שלום ורודף שלום, וסופו של המאמר אהב את הצריות ומקרבן לתורה, יורה לנו, דאף שעלינו לאהב את השלום, אבל רק באותה מדריגה שאהבת השלום לא תדחה מפניה את אהבת הצריות וקרבן לתורה, ותלילה עלינו לחדול מלהוכיח את עושי עולה, ציען שיראים אנחנו שהשלום יסבול מזה, כי אף שעלינו לאהב את השלום, אבל אהבת הצריות עומד במדריגה יותר גדולה מאהבת השלום, ועלינו להצין, שעלינו להיות אהבי שלום, וגם באותה עת להיות רודפי שלום, ר"ל לומר לרדוף את השלום. כמו שמפרשים בדרך נחות את דברי התהלים, בקש שלום ורדפהו, שעלינו לרדוף את השלום, ולחדול מליקלך בדרכיו צעת שדרך השלום מסוכן יותר ממחלוקה וריב.

וּפְנִיחָם נִכְדוּ שֶׁל אֶהְרֹן רֹאשִׁים אֲנִי, שִׁידַע אִיךָ לְאֹזֹר קִנְיָה, וְלֹא דָבַר שְׁלֹמֶה עִם זִמְרִי, וְכֵה עִי' לְהַתְּבָרֵךְ צִנְרַת שְׁלֹמֶה, כְּאִשֶּׁר תֹּאמַר לָנוּ הַתּוֹה'ק הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹמֶה, וְהָיָה וי"ו שֶׁל שְׁלֹמֶה קְטִיעָא הוּא, יֹאמַר לָנוּ חו"ל, לְהוֹרֹת לָנוּ שְׁאִין עָלֵינוּ לִילֵךְ תְּמִיד צִעִינִי עֲלֻמוֹת אַחֲרֵי שְׁלֹמֶה, וּמוֹתֵר לָנוּ הַרְבֵּה פְעָמִים לְהַתְּנַגֵּד לְהַשְׁלֹמֶה, וּלְנֻטּוֹת מִדְּרָכּוֹ, כִּי שְׁלֹמֶה קָטוֹעַ הוּא, וְד"ל.

חזיונות אברהם, בדרוש לפרשת וישב, רבי אברהם נפתלי גאלאנטי רב בית הכנסת ת"ת בית אברהם, במזרח העיר בבראנקס

* * *

לָבֵן אֲמֹר הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹמֶה (כ"ה י"ז). חכמינו ז"ל (קידושין ס"ו ע"ב) דרשוהו לשון שלם. עוד אמרו חז"ל שרמזו לו בבאן מתנות כהונה זרוע לחיים וקיצה. מה טעם לתת שלשה אלו לכהן, ומה הרמז בזה. והלוי לא באחי אלא להעיר מה ענין המתנות הנ"ל לצריות שלום דכתיב בקרא. על דרך נחות קצת יש לפרש, עפ"י מה ששמעתי מספרים בשם הגאון רבי שאול אבן מטרדם [בעל זינן אריאל] ז"ל, שמימי לא קבל מתנות מצעלי בחים, אך בצוק ימי התחיל לקבל, ושאלו בנו הרב ז"ל מה זה אבי, כי שנית טעמן, ויאמר לו, דע בני, כי זה לא כציר הוכחתי חטא איש עשיר על פניו, כמנוה עלי בתורה הוכח תוכית, וכאשר מוטל עלי ביותר צור רצ ומנהיג, והנה האיש הזה עוין לי מאז ועד עתה, וחמתו צערה צו כל כך עד שכאשר נודמן אחי לפונדק אחד, ציקש את נפשי לקחתה, וכמעט כלחה המזימתה בידו, לולא רחמי השם עלי, ואז אמרתי לנפשי, לא טוב הדבר שאני מונע עצמי מלקבל מתנות מצעלי בחים שלי, כי על ידי כך באשר יחר אף אחד מהם עלי, אין לו מקום לנקום נקמתו ממני, כי אם לפגוע בנפשות תחילה, משא"כ אם אקח מתנות הנהוגות בישראל מצעלי בחים לרב, הלא אז זה שחרה אפו צי, ימצא מקום לנקום נקם ממני, במנעו מתנותיו ממני, כסבור הוא שאני מטער צוה, וישובך כעסו מעלי, ואני את נפשי הצלתי.

וְהִבָּא נָמִי כְּאִשֶּׁר הִרְאָה פִּינְחָם כִּי אִישׁ קִנְיָה הוּא, הִבְטֹחַ אֶל אֲוֹן לֹא יוֹכֵל, אֲוִרִיתָא אֶרְתַּחֲמִיהּ וְאֶשְׁתַּפֵּיךְ חֲמִימִיהּ עַל קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל, אִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לֹא עָלֹל הוּא לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ שְׁנֵאת הַעֵם בְּמַדָּה גְדוּשָׁה עַד לְהַשְׁחִית חֲלִילָה, וְעַל כֵּן הוֹצֵרֵךְ לְהִצְטַחַה הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹמֶה, שֶׁלם כְּמִיב, לֵאמֹר שְׁעֵם כֹּל זֶה לֹא תִגַּע בּוֹ יָד לְרַעָה, וְלֹא יִפְסִיד שְׁלֻמוֹת גּוֹפוֹ וּנְפִשּׁוֹ, וְלִתְכִלִּית זֶה נָתַן לָנוּ בְּזֶה שְׁלֵשָׁה מַתָּנוֹת שִׁקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל, וְכֵּה נִתְּנָל נִפְשׁוֹ, וְיִשְׁאֵר בְּשִׁלְיֻמוֹתָו, וְהַמְצִין יִצִּין וְהַנְסִין מַעִיד שִׁישׁ אִיזוֹ אֲמִיתוֹת צִדְּכִירִים שִׁכְתָּנוּ לְמַעְלָה.

חדושי רבנו יוסף נחמיה, פינחם, רבי יוסף נחמיה קורניצער אב"ד קראקא

* * *

זִמְרִי בֶן בְּעֹזָא (כ"ה י"ד). צעיר פראנקפורט אשר היה שם הגאון המפורסם רבי פנחם הלוי איש הורוויץ בעל ההפ"א"ה לרב ואב"ד, היה שם גם כן שליח ליצור וחזן, אשר השתדל תמיד שיוסיפו לו על שכירתו, עד כי לבסוף התאווה תאווה כי ישוו השכירות שלו, לשכירות הגאון הנ"ל, וכאשר נודע דבר זה להגאון, הצר לו, ואמר בדרך נחות, הנה הוא עושה מעשה 'זמרי' ומצקש שכר כ'פנחם', כלומר, הוא מזמר ומנגן ומצקש שכר כמוני, (סוטה כ"ב ע"ב).

רוח חכמים, אות י', רבי מאיר יואל וויגאדער מעיר דובלין במדינת אירעלאנד

* * *

וּבְנֵי קֶרַח לֹא מוֹתוּ (כ"ו י"א). שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרה"ק מוה"ר מנחם מענדל מורימנוב זצוק"ל, רמז הפסוק ובני קרח לא מותו, הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עס כל זה, בני קרח, תלמידיו צעלי המחלוקת לא מותו, כי בכל דור ודור יש ניגוד מצעלי המחלוקת על הצדיקים וההולכים בתום, ועדיין עומדים במרדס ולא מתו, אף שראו את העונש שהגיע לקרח. אגרא רכלה, פנחם, רבי צבי אלימלך שפירא אב"ד דינוב: ועוד הרבה

* * *

בְּנֵי גֵד לְמִשְׁפַּחֹתָם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי (כ"ו ט"ו). הכוונה בדרך נחות, בש"ס שבת איתא, א' צ', אלף צינה, ג' ד', גמול דלים, והרבה אנשים פוטרים עצמם, באשר כי יש להם קרובים עניים, אשר מוטל עליהם לפרנסם, והם קודמים, כמו שפירשו לא תקפון את ירך מאחיק האציון וגו', היינו שתקמץ ליתן נדקה, צתירך, כי יש לך אח אציון, וצאמת גם לאחיו לא יתן, רק נתון תתן ואחיק ולאציון וגו'. והו' בני ג"ד ל'משפחותם, שאומרים שהם גומלים חסד עם הדלים ממשפחותם, וצאמת כוונתו ל'צפון, שיעשיר את עצמו, כי מצפון זהב יאתה, והו' משפחת הצפוני, עיין בע"ל המורים המסורה (יואל צ' כ') ואת הצפוני ארחיק מעליכם, ר"ל לומר, שאיש כזה היא משפחת הסטרא אחרת והי"ר הרע שנקרא צפון, עיין שם שהוא צפון בלבו של אדם.

רב שלום, פנחם, רבי שלום אדלער אב"ד סערעדנע

* * *

וקהת הוֹלִיד את עמרם (כ"ו נ"ח). י"ל על דרך נחות, קהת היא מלשון יקתה עמים (בראשית מ"ט י'), על דרך שאמר השי"ת למשה רבינו ע"ה (ילקוט ויקהל רמז ת"ח) עשה לך קהילות גדולות ודרש לפניהם, ורק עי"ז נעשה כלל ישראל לעם נבדל ונבחר. והיינו וקהת הוֹלִיד את עם-רם, וקל להצין.

שבט מיהודה, פנחס, רבי יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר

* * *

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה

הנועדים ע"ה ה' בעדת קרח כו' (כ"ז ג'). שמעתי צסס הגאון הקדוש [רבי יוסף זאצ"ד] בע"ל מנחת חינוך זי"ע כשנתמנה לאבד"ק טארניפאל, מיד צסמון אחרי התמנותו, צא אליו איש אחד מתושבי עירו, וסיפר לו, איך הוא לחם צעדו צעת הצחירה, עד שזכה שהוציא הדבר לפועל שימנוהו לרב, יען היו הרבה שונאים ומתנגדים לדבר הזה, וכיוצא. והגאון בעל מנחת חינוך זצ"ל השיב לו ישר כח, לאחזוקי טיבותיה צעד אהבתו כראוי, ואחרי זמן קצר צא האיש הזה לדון לפניו עם אחד, ומיד הכירו ואמר, לא אשכ צדיק, ולא אודקק אני לזה, יען שספרת לי כד היית לוחם צעדי שימנו אותי לאצ"ד פה, נגד המתנגדים לי בדבר הזה, והרי זה כשודר דברים מעיקרא.

ואמר הגאון הנ"ל כעת נתיישב לי הכתובים, שצאו צנות צלפחד אל משה רבינו, ואמרו אליו, אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים ע"ה ה' בעדת קרח. ולכאורה קשה, מה זה נפקא מינה אם היו מעדת קרח החולקים על משה או לא. הא כיון שמת מגיע לצניו ירושה, ומה נפקא מינה צמעשי האיש הנפטר צחיים חיותו לענין ירושת צניו או צנותיו. אלא כיון שאמרו למשה רבינו הדברים האלו, שאצניו לא היה מהחולקים ומתנגדים עליך הנה צעדת קרח, שהיה להם מפלה, על כן חשב זה משה רבינו לשודר דברים, ולא נודקק לדינם עוד, על כן נאמר שס, ויקרב משה את משפצן לפני ה', עכ"ד הגאון הנ"ל צדרך צחות יפס וטובים, ודפח"ס.

דברי תורה, מהדורא תליתאי אות ט"ו, רבי חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש בעל מנחת אלעזר, חיים ושלום, ועוד

* * *

ותקרבנה בנות צלפחד וגו' (כ"ז א'). אמרו חז"ל

(צצא צתרא קי"ט ע"צ) צנות צלפחד צדקניות היו, שלא ניצאו אלא להגון להם, לכן לא נצאו פחות מארבעים שנה, כמו שכתב הרשב"ס שס, שהיו מצפות להגון להן. וצריך עיון, וכי לא מצאו הגון תוך ארבעים שנה.

ואפשר יש לומר צדרך צחות, שכדי לעשות שידוך טוב, דרוש שני דברים, א'-יחוס, צ'-ממון. וצנות צלפחד שני התכונות היה להן, לא היה להם יחוס ולא ממון, שלא היה להם ירושה, וגם ריינו על אציהם שחילל שבת, אם כן לא מצאו להם הגון שיצא אותם. אלא הם המתינו עד ארבעים שנה שאז קיבלו הנחלה, והיה להם ממון, וגם נעשו אז צעלי יחוס, שהרי התגלה שאציהם לשם שמים נמכוון, ממילא יכלו להנשא להגון.

ולצבן אמרו צגמרא (צצא צתרא ק"כ) אמר שמואל, צנות צלפחד הותרו להנשא לכל השצטים, אלא ענה טובה השיצן הכתוב, שלא ינצאו אלא להגון להם, משום שעי"כ לא יהיה להם נחלה, שהרי לא מוציאם נחלה משצט לשצט, וממילא אם ינצאו לאחר, לא יהיה להם ממון, ושז לא יצא אותם הגון, ורק אם ינצאו משצטם יצאו הגון, שיש להם צ' מעלות, נחלה, וגם שאציהם לש"ש נמכוון. ראש יוסף על הש"ס, בבא בתרא פרק יש נוחלין, דף ק"ט, רבי יוסף מפינצשוב אב"ד סעלין במדינת ליטא

* * *

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה

הנועדים ע"ה ה' כו' ובנים לא היו לו (כ"ז ג'). המשך הדברים ראיתי צספר לב אריה על דרך לנה צסס אחריס, כי דרשו רז"ל ויקנאו למשה צמחנה, מלמד שכל אחד קינא לאשתו ממשה, וכן דרשו (סנהדרין ק"י) וישמע משה ויפול על פניו, שחשדוהו צאשת איש, עי"ש. ואמרו רז"ל (סוטה כ"ו) דגבי סוטה כתיב ונקמה וזרעה זרע, שצס היה יולדת נקצות, ילדה זכרים וכו', דזהו שכר הצושה. וא"כ אותה עדה אשר העיזו לקנא נשותיהם ממשה, וצאמת היו טהורות, אם כן צודאי ילדו כולן זכרים, צשציל שנחשדו צחנס, על כן אמרו צנות צלפחד, אבינו מת במדבר והוא לא היה וגו' בעדת קרח, כי בחצאו מת, ע"י חילול שבת קודש, וראיה על זה כי בנים לא היו לו, אך צנות, וזה אות נאמן שלא היה צעדת קרח, ויען שזה נראה כמו שחד דברים, שלא היה מעדת קרח, לכן משך משה רבינו ע"ה ידיו ממשפט זה, ויקרב משה את משפצן לפני ה', ודפח"ס.

וידבר משה, פנחס, רבי משה סג"ל פאללאק אב"ד באניהאד: חנוכת התורה, פנחס, רבי אברהם יהושע 'העשיל' אב"ד ור"מ לובלין

* * *

ויקרב משה את משפצן לפני ה' (כ"ז ה'). הרה"ק

מו"ה צבי הירש זצ"ל אבד"ק ליסקא [צעל אך פרי צתושה] אמר, שיש רמז צתורה למאמר חז"ל צצצות (פ"א מ"ה) אל תרצה שיחה עם האשה, דהנה אצל הטמאים מצינו שמשה אמר להם עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, ואצל צנות צלפחד כתיב, ויקרב משה את משפצן לפני ה', ולא אמר להם עמדו ואשמעה, כמו שאמר להטמאים, ומזה ראה שאסור להרצות שיחה עם האשה, ולכן לא רצה לדבר עמהן, ודפח"ס.

שיחת חולין של תלמידי חכמים החדש, פרק כ"ה- לקט שכתה ופאה אות ה', רבי אברהם סג"ל איצינא המכונה עטמינער מעיר דוקלא

* * *

ויקרב משה את משפצן לפני ה' (כ"ז ה'). הנו"ן

רצתי. יש לומר דרך הלצ"י, שצחיות שלעולם צענין הנחלות רצו המחלוקת, לכן הנו"ן של משפצן, שהיא משפט של נחלות, רצתי. חוט של חסד, פנחס, רבי אליהו הכהן האיחמרי מרבני איזמיר

* * *

יפקוד ה' אלקי הרוחות לבשר איש ע"ה

העדה וגו' (כ"ז ט"ז). הגאון [רבי אברהם שמואל צנימין סופר אצ"ד פרעשבורג] הכתב סופר פירש על הפסוק (דברים א' י"ג)

הזו לכם אנשים חכמים. וכחז רש"י, וכי סלקא דעתך נשים אלא אנשים נדיקים. ונריך להצין דהוה ליה למימר נדיקים, ולמה אמר חכמים. וציאר על דרך הלצה, כי יש ויש מנהיגים שהולכים אחר עצת נשותיהם צענין הנהגת עצמם והנהגת הציבור, ונתפחים לעצמם, ונשים מושלות בהם ובהציבור, ולכן אמרו הזו לכם אנשים חכמים, ולא נשים, שלא יהיה ענה מאשה בהנהגה, כי אין חכמה לנשים אלא צפלק. ועל דרך זה נראה לי גם כן על דרך הלצה, מה שהתפלל משה רבינו אחר שצאו לפניו צנות ללפחד, 'יפקוד ה' איש' ע"ל העדה, כי אמרו חז"ל (צבא צמרא קי"ט ע"ב) צנות ללפחד חכמניות דרשניות היו, אשר על כן נתיירא משה, פן יעלה על לב הדור ההוא למנות עליהם נשים, מאחר שהם רואים שגם הנשים הם חכמניות ודרשניות, לכן התפלל יפקוד ה' איש' ע"ל העדה, איש ולא אשה.

ילקוט הגרשוני, דברים, רבי גרשון שטערן אב"ד מאראש-לודאש

* * *

יפקוד ה' אלקי הרוחות לבשר איש ע"ל העדה וגו' (כ"ז ט"ז). צמון דרוש אחת אשר דרש הגאון המובהק מוה"ר אברהם תאומים נ"י אבד"ק זאלישמישיק [מלפנים אצ"ד צוטשטשט צעל שו"ת חסד לאברהם] פירש מאמר הקרא, אלקי הרוחות יפקוד איש על העדה אשר יאל לפניהם וגו', צדק הלצה, על הא דעמדו על המחקר הא דמתאר פה את השי"ת צמור אלקי הרוחות? ואמר, דהנה צעונותינו הרבים נתפשט כי הרב אשר לא יפוק ראון איש ואיש מבני עירו, כמאמר הש"ס האי נורצא מרבנן דסני ליה בני מתא, זה מקללו, כי רוח צעונותיו יצוא, וזה כי יצא הרוח צראשו, כמוהו הרבה, ואם כן איפוא חשש אדון הנביאים, מה זה האיש ירצה להיות איש על העדה, שיקבל הרוחות כולם, על זה אמר אדונינו, אלקי הרוחות, כיון שאתה אלקי על כל הרוחות, תוכל להפיק איש על העדה, ולא יפחד משום רוח.

פורחת עלתה נצ"ה, פנחס, רבי נחום צבי הירש זידא תאומים

* * *

יפקוד ה' אלקי הרוחות לבשר איש ע"ל העדה וגו' (כ"ז ט"ז). ולכאורה יש לדקדק על המואר 'אלקי הרוחות', מה שלא מצינו שיתארוהו כן צביון ושצח זה בשאר מקום, וכן דקדק האור החיים הקדוש כאן. שמעתי לפרש על דרך נחות והלצה, כי הנה יש מנהיגים ורצנים שצאמת אין ראויים לאותו אינטלא דרבנן, כי אין תוכס כזרם, ואין זהם לא תורה וכו', ואינם נדיקים כדוגמת אבותיהם הקדושים, וכדומה, רק עי"ז שעשו מעצמם 'רוח' (ווינ"ט ופראפעגאנד"ע), עי"ז קנו לעצמם חסידים ידידים ותומכים, ומכיון שמדבר כאן הפרשה מעניני רצנות ומנהיגות, מתארו הקצ"ה צביון אלקי הרוחות, כיון שהוא אלקי מכל העושים מעצמם רוח נושבות, וכן יש אדמורי"ם שנעשה לנביא רק עי" רוח נושבות, ודו"ק על דרך דמיונותא.

המאסף והמלקט, עורך 'מילתא דבריהותא'

* * *

יפקוד ה' אלקי הרוחות לבשר איש ע"ל העדה, אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם וגו' (כ"ז ט"ז-י"ז). ויש לפרש על דרך נחות מוסרי, בהקדם ציאר מאמר רז"ל (סנהדרין ז"ז) דור שצן דוד צא צו וכו' פני הדור כפני הכלב. ונריך להצין הדמיון לפני כלב. ויצואר על דרך דמיון, אם שיירא או איש פרטי הולכים ציימון דרך, צמקוס לא יודע מואלו ומצואו, ושוכרים איש מורה דרך לנהלם אל מחוז חפצם, הלא מחק הנימוס הוא, שזה האיש המנהגם יאל חלון לפניהם, והם ישימו פניהם לצא אחריו, והנה אנו רואים זה המדה ממם קשורה צו צכלב הולך תמיד לפני אדוניו, כאילו היה הוא המורה דרך לפניו, אמנם לאשר הוא צאמת לא ידע לכוון דרכו, הוא הופך פניו תמיד להצט צפני אדוניו, אנה פניו מועדות ללכת, שם הוא מקדים וכן לפניו, אכן נהפוך הוא אצל המורה דרך, כי הוא אין הופך פניו להצט על פני האנשים, אמנם המה יצטו עליו לילך צעקבותיו.

והנה צומנים שלפניו היה אכשורי דרא, ואז פרנסי הדור מוכיחים צעם מורי דרך לעדתם, לא היו מציינים על העם לראות אם דצריהם רצוים צעניהם, וכוננתם היה רצויה להשי"ת, לעמוד צפרץ ולהעמיד הדת על תלה, אולם נשתנו הדורות, וצימינו אלה צאחרית הימים, 'דור שצן דוד צא צו', יהיה 'פני הדור', הלא המה מנהיגי הדור, 'כפני הכלב', יראו ויצטו על העם, שלא יאמר פיהם דבר שלא כרצונם, אך ורק מה שיוכשר צעניהם כפי רצונם ורוחם, רוח הזמן. וזה שאמר, יפקוד ה' איש ע"ל העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם', כלומר, שיהיה הוא תמיד לפניהם, ורק המה יצטו אחריו לראות מה יפו פעמיו להנחותם צמעגלי צדק, ואמר לו השי"ת קח לך את יהושע בן נון איש אשר ירוח בו, ראה לומר, רוח חזק ואמין, ולא יזיזו אותו ממקומו, כי לא יחת מפניהם כלל.

קובץ מגד ירחים, שנה רביעית, תמוז תרפ"ח לפ"ק, לפרשת פנחס, י"ל בסאטמאר
ע"י העורך רבי יוסף חיים הכהן ווייס מעיר סאטמאר, משמיה דנפשיה

* * *

יפקוד ה' אלקי הרוחות לבשר איש ע"ל העדה, אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם וגו' (כ"ז ט"ז-י"ז). ונריך עיון כפל הציאם ואשר יבאם וגו' (כ"ז ט"ז-י"ז). ונריך עיון כפל הלשון. ונראה צס"ד בהקדם מה ששמעתי מהגאון הצדיק [רבי מרדכי ליב ווינקלער אצ"ד ה' מאד] בע"ל צבושי מרדכי זצ"ל לפרש על דרך הלצה מאמרם ז"ל (ערכין י"ז ע"א) דור לפי המנהיג ומנהיג לפי הדור. דהנה אמת הדבר שהחיוצ מוטל על הקהל לראות לתת שכר הרב, שיהא לו צמה להתפרנס. אצל המנהיג צריך ג"כ לראות ולהתפלל על בני קהילתו, שיהא גם להם פרנסה ולחם חוקם, ודפח"ת. וזה לעניית דעמי אשר התפלל רבינו משה, שיתן השי"ת ויזמין להם מנהיג כזה, אשר יוציאם, דהיינו שיהא להם הוצאות לכלכל אותו ואת ציתו, אצל גם כן אשר יביאם, ר"ל שהמנהיג ישפיע גם להם, ויביאם (אריינצרגעגען) פרנסה לכל איש ואיש די מחסורו, ודו"ק.

פרי אהרן, פינחס אות ח', רבי אהרן אויש אב"ד לופעני ואח"כ ראב"ד גראסווארדיין

* * *

אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם (כ"ו י"ז).
 במסורה ואשר יבא את רעהו ביער וכו'. להרה"ג מהר"ש
 [הכוונה למורו רבי שמואל ענגיל ז"ל אב"ד קאשוי בעל שו"ת מהר"ש
 ענגיל שליט"א ז"ל] אמרתי בדרך נחות הכוונה, דאף על פי
 שהוא מנהיג הדור אשר יבא לפניהם, אעפ"כ ואשר יבא
 את רעהו ביער, שיתנהג עם הכל כמו רעהו, וילך עמהם
 אפילו לטייל ביער, ודו"ק.

יצב אברהם, פינחס, רבי אברהם צבי גינצלער דומ"ץ הומנא

* * *

ולא תהיה עדת ה' בצאן אשר אין להם רועה
 (כ"ז י"ז). הגאון רבי ישראל סאלאנטער ז"ל [אב"ד למקלות
 האשכנזים בירושלים ת"ן] זכרונותיו שגם בקלות חרדות ראשי העיר
 המה אנשים חפזים, היה אומר בדרך הלצה, שזו כוונת הכתוב,
 ומתקשרו מעט מאלקים, כלומר, כל עוד שחסר לאדם יראת אלקים,
 וכבוד והדר תעטרנהו, אז מעטרים אותו עם כבוד והדר ושררה.
 וזהו מליצת הכתוב, שמשה רבינו ע"ה ביקש מהקב"ה, שלא יהיה
 מצב, אשר 'אין' היינו אחד שהוא צאמת 'אין', כלום, להם
 רועה, הוא יהיה להם רבי, ורועה לבני ישראל.

לקוטי בתר לקוטי, מהדורא תנינא חלק ב', פנחס, רבי שמואל אלטער רב
 בויען ובברוקלין

* * *

יפקוד ה' אלקי הרוחות לבשר איש על
העדה וגו' (כ"ז ט"ז). ואחר כך נאמר פרשת המועדים.
 מכאן הוכחה שצריכים לזכור את הרבי במועדים, כאמרו חז"ל חייב
 אדם להקביל פני רבו צרגל. שלא נאמר להם פרשיות מועדים עד
 שנתן להם מקודם רבי, שיהיה להם למי ליסע... ואחר כך לקיים
 סדר מועדים.

פעם אחת אמר [רבי אריה לייבוש רוצין אב"ד טאמאשוב]
 בדרך נחות: שלהבי מדבר הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל
 בספרו **נועם אלימלך** מהרבה סוגי נדיקים, כדוע בכל אמרותיו
 מרמז לשני או שלשה מיני נדיקים, כדי שלא יהיה מחלוקת בין
 התסידים, וידעו שלכל אחד יש דרך מיוחדת בעצדות השם.

אכן טובה הנספח לספר פי צדיק, פנחס, רבי אריה ליבוש רבין אב"ד
 טאמאשוב לובעלסקי: וכן בספר ויקהל משה, פינחס, רבי משה הכהן גורדון,
 ששמע זה מידידו רבי שלום יחזקאל רובין אב"ד ציעשניב בשם אביו הנ"ל:
 ובאמת כבר קדמו בספר אמרי נועם, פנחס, רבי מאיר הורוויץ אב"ד דזיקוב

* * *

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאשי ריח ניחחי להקריב לי במועדי (כ"ח ז'). כתב
 בשו"ת ערוך (או"ח ריש הלכות פסח) שואלין ודורשין קודם
 הפסח שלשים יום וכו'. וכתב הרמ"א ז"ל ומהגין ליתן מעות
 חטיין לעניים וכו'. ותמוה, מה שייכות לדברי המחבר למה שכתב
 שואלין ודורשין. שמעתי מפי הה"צ הקדוש מו"ה מרדכי
 מנאדווערנע זל"ה [עוד זכיתי להיות אלול ותוארו היה כמלאך

אלקים לפיד אש] אמר בדרך נחות, כי לא הדרשה עיקר, כי גדול
 המעשה ליתן מעות חטיין לעניים, עכ"ל.

ופירש [הנ"ל] צוה מה שכתוב, **צו את בני ישראל**
ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשה ריח ניחחי
להקריב לי במועדי וגו'. כי אמרו חז"ל בזמן שנית המקדש
 היה קיים, קרבנו של אדם מכפר, עכשיו שלחנו של אדם מכפר.
 והיינו מה שניתן לחם לעני. וזהו שאמר, **את קרבני לחמי,**
 דהיינו הלחם הוא הקרבן, מה שנותן לעני, **לאשה ריח ניחחי**
להקריב לי במועדי, לעת שצריך לו. וגם ירמזו על ימי המועד
 אשר נורכי ישראל מרובים, צריכין להחזיק, וקל להצין.

אמרי יצחק, ח"א לפסח אות כ"ו, רבי יצחק מאיר הכהן שווארץ דומ"ץ
 ומגיד מושרים בעיר דראגמירעשט בשם הנ"ל, [והגם שכתב באמצע עכ"ל,
 בכל זאת הפירש שכתב אח"כ נראה שהוא הוספה מדברי הנ"ל, דכמו כן הופיע
 בספר] מאמר מרדכי, פנחס, רבי מרדכי לייפער הרבי מנאדווארנא: שארית
 מנחם, פנחס, רבי מנחם מענדיל האגער אב"ד ור"מ ווישאוו

* * *

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאשי ריח ניחחי להקריב לי במועדי (כ"ח ז').
 איתא במדרש רבה (פ"ב) הדא הוא דכתיב (משלי י"ג) **צדיק**
אובל לשבע נפשו. וצריך ביאור. ויש לומר בדרך נחות מוסר,
 דהנה יש כמה בני אדם, שאף שהם מכניסים אורחים לבתיהם,
 ומאכילים אותם, ונותנים להם די נרכס, אך מכל מקום הם
 מכנידים על האורח כמה שהוא צריך לצוא מדויק בזמן האכילה, כי
 אחר כך הם אומרים שאין נותנים כעת לאכול, כי אינה זמן
 סעודה, וכדומה. אכן מי שרוצה לקיים מצות הכנסת אורחים
 כתיקונה, צריך לקיים מצות חז"ל כדאיתא בצמות (א' ה') יוסי בן
 יוחנן איש ירושלים אומר יהי ציתך פתוח לרוחה, ויהיו עניים בני
 ציתך. פירש, יהא ציתך פתוח לרוחה, אך באופן שלא תכניד
 עליהם, ויהיו עניים כמו בני ציתך, שלבני ציתך הנך נותן לאכול
 ולשמות לעולם אפילו בלא עת הקצוע לאכילה, כן תתן גם לעניים
 תמיד, ולא רק בשעת האכילה.

והנה דרך הנדיקים הוא שהם אוכלים ציחד עם כל
 אורח שמכניסים ציתם, כדי שלא יצטייט לאכול לעצמו. נמצא
 שכשאלם מקיים המצוה כתיקונה, ומאכיל את אורחיו אף שלא בזמן
 סעודה, וגם אוכל עמהם בשעת אכילתם, א"כ יוכל לאיתרמי שיאכל
 עמהם כמה פעמים ביום, על כן אמר הכתוב **צדיק אובל**
לשובע נפשו, כי הוא אוכל כמה פעמים, כנ"ל.

ובזה מוציאים שפיר דברי המדרש, שאחרי שאמרה תורה
 בקרבן התמיד שיקריבו אותה במועדה, אחת צוקר ואחת צין
 הערבים ולא יותר. אמרה המדרש שדוקא התמיד צריכה להיות
 במועדה, ולא כן בשאר דברים, כי הצדיק אובל בכל פעם שצא
 העני והאורח לציתו, ועי"ז אובל לשובע נפשו.

נפש אהרן, פינחס, רבי אהרן ראזענפעלד אב"ד מנחת אהרן יפו

* * *

להערות והארות נא לפנות אל חיים שמואל פריעדלאנדער, המאסף והמלקט, עורך 'מילתא דבדיחותא', על מספר הסעלפאון: 347-661-8117 או
 על אי-מעייל: bedichase@gmail.com כל הוביות שמורות לעורך ה'מילתא דבדיחותא' ואין להעתיק או לצלם ממנו בלי רשות המו"ל, וכל
 השומעים תבוא עליהם ברכת טוב.